

LIB. II. SECT. II. CAP. XVII.

De
Aphrodisiacis.

DE venerem citantibus dicturis in mentem venit historia, in annalibus Thuringicis relata. Cum enim Ludouico sexto, Thuringiæ Landgrauio ab impotente viro coniugis vsus fructus offerretur, vt ipso mediante conciperet, tantum abest, vt maculare se hoc facinore sustinuerit, vt potius electuarium pulueremque in officina confici curauerit, & accedens quasi de condicto illud marito impotenti exhibuerit, qui hoc modo nouo ardore accensus gratias egit Landgrauio, iamque nouus heros ipse officio hoc fungi potuit.

Supponemus vero (1.) aphrodisiacorum indigos alios esse frigidos, alios impotentes. *Frigidi magis sunt & dicuntur, qui a natura quasi & toto temperamento ἀπερατὰ habent μόρα, neque vnquam obtinuerunt potentiam virilem.* Cum enim viri debeant esse calidiores, alacres, vegeti, si frigidiores fuerint, viri quoad hunc & alios adæquate actus esse desinunt. Hinc distinctio hæc maxime necessaria est ad renunciationes medicas faciendas. Occurrit enim casus hic in Consistoriis Ecclesiasticis non raro, iudicio de diuortio faciendo a medico ferendo. Accusabat coniux iuuenula maritum de impotentia, cum iam per tres annos confueuissent, petebatque separationem; missus ad collegium medicum vrbs, imberbis, voce feminea, genitalibus flaccidis; responsum est frigidum esse, posse tamen prius tentari medicamentis, an potentia exerere se posset; quo non factò diuortium factum est. Impotentes vero licet generalius loquendo etiam frigidi dicantur; magis tamen id prædicatur de impotentia ex morbo vel quasi tali, vel a maleficio. In singulis quidem habent locum aphrodisiaca, magis tamen in his posterioribus, vt dicitur.

Ooo 2

(2.) Aliam

(2.) Aliam potentiam esse recuperabilem, aliam incurabilem. Dum vires annique sinunt, venus excitari potest, inuita vero Minerva minus.

(3.) Requiritur ad potentiam tum sanitatem totius, tum inprimis genitalium, fundatam & intemperie & conformatione potissimum, qua male habente vix locum habent.

(4.) Semen esse deciduum nutrimenti superflui, quod alias impendebatur a natura ad augmentum corporis; esse feri florem, adeoque γλαυκῶδες in consistencia, spirituosum & ὀργανώδες in motu, sufficiens in quantitate, cellulis seu vesiculis suis inclusum requiri.

(5.) Ad aphrodisiaca exercenda requiritur amor; ad amorem harmoniam spirituum & symbolismum; amorem vero generari partim ab interno stimulo feminali, domestico, unde desiderium, æstrum, & principium motus; partim ab externo obiecto amabili, quod ad se inuitat & impellit cogitationem. Necessarium hoc esse patet suppositum, quod odium & auersatio, vel defectus saltem desiderii, quandoque etiam pudor, alique animi affectus sufflamment sæpe potentiam coeundi, unde etiam ligationes seu impotentiam a fascino huic solum causæ, non veneficio, adscribit Borellus.

Hinc inferimus 1. Quæcumque superfluitatem nutritilem corpori faciunt, esse aphrodisiaca. Hæc quippe materiale ponunt, & largiuntur, sine quo semen gigni nequit. Hinc dicuntur hæc ipsa, quæ id præstant, ἀστυαία, semen gignentia, quorum materia in alimentorum & medicamentorum genere reperitur. Hinc experientia testatur, sine Cerere & Baccho frigere Venere, largiter vero suggestis e Cereris & Bacchi penu succendiculis prurire magis homines; ut contra ea morbidis, debilibus, exhaustis ad ἀνοητία hæc inepti magis sunt. Quæsitus Philosophus, quando melius sit Venere uti, respondit, quando quis se ipso vult fieri debilior. Satis nobis fuerit, exin colligere, venere sanis, robustis & vegetis magis convenire. Quantitatem ergo hanc corpori faciunt & defectum resarciunt analeptica alimentosa & medicamentosa; inprimis ex escu-
lento.

lentorum classe *dalia*, temperata, passulæ, ficus, chocolada Inda, dactyli, panis martius, mellitus; *oleosa*, vt amygdala dulc. ambros. nuces pineæ, pistacia, tum per se, tum cum cibis cocta, sem. bombacis, *pulposa* & facile resolubilia, carnes teneriores, cerebrum passer. testes gallor. caponumque, oua forbilia. Ex medicamentis *bulbosa*, bulbi enim omnes quasi, vegeti puta, aphrodisiaci sunt, inprimis satyriorum genera aliaque. Ex potulentis vinum, cereuisia spirituosior, vinum Hispanicum &c.

Hæc ipsa & fanis suggerunt sufficientem quantitatem superabundantis nutrimenti, & cum primis qui iam per ætatem, vel morbum minus illi muneri videntur sufficere; veletiam per naturæ impedimenta alia aut vrgentiam egent seminis q. l.

(2.) *Quæcunque semini ὄργανον spumofum procurant, illudque ad exitum inuitant, sunt aphrodisiaca.* Non satis est semen adesse, adest enim & per naturam ordinariæ in iuuenibus & viris, imo primis annis præcipue per se stimulat satis. Sed torpidum & quietum sæpe est, siue per indictam castimoniam, qua carnis stimuli superantur, quod tamen, nisi *δὸν μηχανῆς* vel *divino auxilio* id fiat, difficulter admodum succedit; siue per abstinentiam a conversatione fœminina, siue aliis modis, inprimis si serum copiosius sit mole, & sal volatile spirituosum *ὄργανωδὲς* inhibeat & in centro detineat. Opus ergo tunc est iis, quæ torporem & quietem tollunt, stimulantibus. Priora seminis materiam suggerunt, per naturæ leges, hæc generatum ad seminaria vasa deducunt, & in iisdem addunt stimulum; illa quantitatem, hæc qualitatem & motum respiciunt magis.

Audiamus hanc in rem *Pergamenum*, qui l. 5. de simpl. c. 23. Ex alimentis, ait, quæ materiam spermaticam producunt, sunt ea, quæ bene nutriunt, sunt flatuosa, nobisque tota substantia familiaria. Nam cum seminis substantia ex bona superfluitate generationem fortiat, sitque etiam flatuosa, necessum est, *addit*, vt ea quoque, quæ semen procreant, similes in se virtutes habeant. Quale enim est materiatum, talis quoque est

est materia. Sed de alimentis iam diximus, quæ dum feminis largiorem prouentum causantur, hoc ipso iam per se stimulum, ex copia eiusdem producant. Ex medicamentis vero spermatica seu venerem stimulantia hinc sunt, quæ calida sunt & flatuosa, ex hypothese Galenica, quanquam hæc rectius venerem stimulare, quam semen generare dicantur. Semen enim horum usu calidius spirituosiusque redditum pruritus mouet, æstrum vocant, & ad venerem impellit, eo quod exitum turgescendo petat.

Explicari hoc magis potest, si dicamus, quid sit flatuosum, illud aphrodisiacum. Flatus notant duo (1.) effectum morbosum, a cruditate, vel calore debili oriundum, qui dissipare sub dominio suo humidum gas nequit. Et tales flatus morbofi tantum abest, ut venerem citent, nisi mere per accidens aliquando; ut potius veneri sint contrarii, quatenus cruditate posita, spirituaſcentia debita feri & feminis deficit quoque. Per accidens, inquam, vel saltim non in debitum finem, quo loco non tam memorabimus infantes & pueros, quii a flatulentia talismodi sentiunt erectionem, quam quod obseruauimus singulare & inauditum, flatus nempe per meatum semini & urinx communem excretos. (2.) Effectum turgescentiæ, qualis flatus obseruatur in fermento panificum, cereuisia, vino fermentescente, imo etiam in bullis ex sapone & aqua oriundis. Et hic nisi intelligatur, fallit Galenica hypothesis, & genuino hoc sensu si id capias, longe est verissimum. Spiritus nempe inflat, quo inflante semen turgescit, turgescens exitum affectat, non contentum oculis suis sponte naturæ sæpe excidens.

Atque hoc ipsum est propriissime τὸ ὄργανον, turgere, quatenus nempe semen spirituosius acriusque redditum titillationem maiorem fœnerat continentibus suis vesiculis easque ad excretionem laceſſit, & spiritus vna neruis ac musculis spongiosis copiosiores infert.

Duplicis hæc sunt generis: sulphurea & salina, vtraque calorem exuscitantia & cum calore motum ac stimulum. Nec de viis opus est dubitare, quomodo ad remotissimas & velut
extra

extra corporis clima ad mœnia locatas partes vis illa extimulans pertingere possit. Quale enim serum, tale semen, vnde videas nephriticis sæpe & arthriticis experiri tentiginem veneream, ob sal feri acre & has partes feriens. Sulphurea balsamum quasi & γλιχρον, salina motum suggerunt. Sic venerem extimulant dulcia ενεργητικώς talia, seu efficaciora, speciatim mel, quod hinc pollutiones nocturnas in dispositis sola sui comestione toto die excitat.

Sic omnia aromata & aromatica sunt aphrodisiaca, siue alimenterum fiant condimenta, vt scolymi, cochlearum, ostrearum, siue per se variis formis in vsum cedant. Par ratio est plantarum & radicum, nominatim pimpinellæ, eryngii, apii latifolii, & duplici quidem hæc nomine, quod & partes obtineant sulphureas, & salinas volatiles, vtrasque scopo aptas, rarefactiuas & intensiuas caloris.

Sic & seorsim idem efficiunt balsamica & sulphurea, lignum aloes, ambra, eiusque essentia, moschus, qui flatuosa sua humiditate non tam creditur ως τὰ ἀφροδισιακά παρρημάν, sed reuera id efficaciter præstat. Quod ipsum illustrat flatulentia illam rationem; nam cum seminis substantia, ex vtili superfuitate ψύεσιν adepta suam, spiritus plena sit, quæcunque ipsum aut procreare aut prouocare apta sunt, flatuosa sint, (intellige hoc sensu,) necesse est, καὶ τῆς υγρότητος φυσώδης participia, qua destituuntur ruta & vitex, quæ hinc inter τὰ σβηστικά, vt moschus in censu τῶν ἰσθητικῶν ἔπιέμαται reponuntur, vt eleganter loquitur Salomon Albertus, or. de mosch.

Seorsim item sale volatili prædita, vt eruca, de qua Poeta: excitat in venerem tardos eruca maritos, vt raphanus rusticanus, cochlearia, nasturtium & antiscorbutica alia, sale volatili facta, de quibus Bryerini & aliorum experientia certum est, ab illorum vfu pollutiones nocturnas euenire insequente nocte.

Sic & oleosa & spirituosa omnia sunt aphrodisiaca, Vi s. & inprimis formicarum simplex & compositus Lauremb. elix. vitæ Mattb. essentia satyr. quam sanguinem vocant, simpl. & comp. ab Hecr. Rolf. & alijs descripta, ▽ vitæ diasatyriionis Angeli Sala, &c.

Sic

Sic cum sal stimulet primario, omnia *falsa, acris volatilia* vel quasi talia, sunt aphrodisiaca, etiamsi illud in recessu condant, vt carnes stinci marini, sal comm. lac vulgo dictum halec. borax Veneta, per accidens etiam ipsa purgantia, & præ omnibus aliis potentissime cantharides, adeo vt eorum abusu, seu minus cauta adhibitione summus sæpe ardor vasorum genitalium obortus lacte fuerit curandus.

Cumque apud autores quædam plantæ seorsim *venereæ* celebrentur, de iis quoque dicemus. Celebratum est hoc titulo in primis satyrium, teste *Dioscoride*, cuius in radice cortex exterior tenuis & rufus est, vnde erythronium vocatur, de quo ipse: fertur, scribit, de eo etiam, ad venerem stimulare, si quis manu tantum radicem gestauerit, sed cum vino pota id maxime potest. l. 3. c. 135. Refert alicubi *Kircherus*, quendam obseruasse, quotiescunque in horto ad definitum locum prætereundo exspatiaretur, sollicitatum se ad venerem; cumque id pluribus, non vna vice tentasset, deprehendit tandem satyrii quædam speciem ibidem crescentem in causa fuisse.

Præter satyrium hoc alia quædam anonymos herba celebris est, ex *Theophrasti* testimonio, qui l. 9. *hystor. plant. c. 20. p. m. 1167.* ita scribit: Ad rem *veneream mirum in modum pollebat*, quam Indus habuit. Non enim tantum edentibus, sed etiam tangentibus tantum, genitalibus vim dixere vehementem adeo inspirare, vt quoties velent coire possent. Et quidem qui vsi fuerunt, duodecies potuisse dixerunt. Indum autem ipsum, qui & magno, atque robusto corpore erat, septuagesies aliquando coiuisse se falsum esse, verum emissionem feminis guttatim fuisse, demumque in sanguinem deuenisse. *Lang. l. 2. epist. 21.* nosse se hanc plantam videri vult, sed obticere, ne senescentium maritorum loculi nummis, corpora viribus exhauriantur. Communiter *Bangue* Indorum cannabi simile esse eandem plantam volunt, de quo vid. *Fragos. Tr. 3. de med. Ind. c. 26. p. 58.* & *Scapelius in comm. in Theophr. dictum locum p. 1179.* vbi experimentis rem confirmat. Alii prædicto satyrio id tribuunt.

Notabi.

Notabile saltem nobis est, (1.) *Theophrastum* relata referre, vnde addit, hanc vim, si vere narretur, esse mirificam, (2.) inuere non tam herbam, quam indefinite ponere in sceminino genere, vnde credibile est, radicem eundem putare. (3.) Quicquid vero horum sit, non alia vis agendi, quam dicta attribui potest & his. Stimulari vegetum & sanum, monasticæ vitæ deditum & otiosum, ad venerem, etiam citra præsentiam vllam satyrii notissimum est, multa etiam fingi ab istis heroibus veneris, non minus per experientiam constat, quandoquidem in eo gloriolam quærunt. Interim satyriorum & orchidum radices non incassum hunc in finem adhibentur, pollent enim viscedine stimulantem, quæ & odore seminali pollet, & sero seminique *ἰσχυροῦς* conciliare apta est.

Sic & ipsa opiata huc faciunt, accusata quidem vulgo, quod euirent, & obtundant potius venerem. Sed & ratio & experientia pro iis militat, hæc quidem, quod ab vsu opiatorum, in dispositis & calidioribus, dosi imprimis paulo maiori datis, & somnia venerea, & pollutiones excitentur. Quæcunque vero has citant, illa sine dubio sunt aphrodisiaca. Nouimus magnum quendam virum, ob hanc causam opiata odisse, quod cum iis ad vigiliis arcendas opus haberet, inde pollutiones experiretur & stimulum venerem. Illa vero, seu ratio, quod in opio est sulphur blandum resolubile, & sal volatile, vnde & plus præstat coniunctim, quam reliqua alia. Probatissimum est tum ipsum solum, tum cum aliis, vt moscho & ambra, in pilulas redactum.

Nec illa abnuunt, quæ terrena quidem videntur, attamen in recessu stimulum condunt, vt boletus ceruinus. Boleti omnes mucilage pollent, qua facile serum in *ἰσχυροῦς* cient, firmantque in seminis *ἰσχυροῦς*, vt alimentosa quoque alia.

Media aphrodisiaca sunt, quæ (1.) & alimentosa & medicamentosa sunt; (2.) tum seminis quantitatem, tum qualitatem & motum ad venerem aptant. Ex compositis elect. diaphatyr. compositio diuina ad venerem *Holler. obs. 22.* conf. alkerm. rot. stimul. Myns. chocolad. Inda &c. Externa vero sola stimulantia sunt, zibethum, ol. formicar. aromata, cantharides refracte ipsæ, fel

Ppp

hirci-

hircinum & alia, quæ partim membro, partim plantis pedum eorumque digito maiori, partim perinæo & lumbis inunguntur.

Conueniunt vero aphrodisiaca tum confortandæ veneris gratia, sicubi natura in hoc deficiat supplemento; tum excitandæ, si frigidior intemperis totius vel partium minus huc propendat, & inclinēt; speciatim in impotentia seu perfectè tali, seu secundum quid tali, eaque per leges naturæ curabili, adhibenda tamen cum prudentia.

Hinc 1. *Aphrodisiaca cœundi magis potentiam, quam concipiendi respiciunt.* Ut actiue se magis gerunt mares, ita in illis quidem vtrumque valet, & ut roborentur inde ad venerem, & ut semen frigidius torpidumque, alias iners, spumescat & characterem fecunditatis recipiat. Hinc impotentia proprie loquendo magis & vnice prædicatur de maribus: sterilitas proprie de fœminis, cum omnis vir aptus ad cœundum, etiam aptus iudicetur, ad generandum; fœmina vero omnis, quæ menses suos ordinatos possidet, apta habeatur ad concipiendum, saltim præsumptiue. Cæteroque passiuè se gerunt magis, imo obseruatæ etiam sæpius sunt, sine vlla aliqua voluptate actum vtrumque cœundi & concipiendi absoluentes. *Alia ergo steriliū est tractandiratio, habito respectu ad totum, ad vterum, & lienem, steriles enim omnes sunt hypochondriacæ, vel tales redduntur tandem.*

Aphrodisiaca ergo fœminis magis per accidens profunt, quatenus impedimenta vteri tollunt, vnde quod nonnulli scribunt, multas se fœminas steriles curasse, præmissis præmittendis, solo *Se satyrii*, quod & *Hartmannus* dilaudat, ad β . in vino maluat. vel aqua vit. mulier. post mensium fluxum: id absterfua potius virtute factum est. Quod item ol. maioran. & mosch. cum coagulo leporis commixta pro arcano commendat *Pena & Lobelius*, *εργασια* & apertioni pororum debetur. His ipsis tamen, de quibus alibi agendi locus est, non æque fidendum est, tanquam experimentis specificis, sed causæ potius remouendæ studendum. Quo pertinet & *Fabri* experimentum, qui Θ leporis sterilitatem vtriusque sexus curare scribit, si Ψ solutum dætur per mensem integrum, *l. 5. panchym. c. 13. p. 666.*

2. *Aphro:*

2. *Aphrodisiaca magis necessitati, quam voluptati debentur.* Non inconsultum est, maritatis, appetente cum primis senectute, concedere iuscula amygdalina, confortatiua, ex chocolada, vinum item, lac veneris, vinum Hispanicum & similia confortatiua & resectiua. A proprie vero dictis, non data indicatione integra, consultius abstinetur. Quin illud quoque tenendum est, non opus habere facile naturam aphrodisiacis sibi relictam. Frustra enim est illud physicorum assertum vulgo literatorum, saltim quoad hoc, persuasum, mire nocere venerem, mire lassare, mire defraudare corpus spiritibus, abbreviare vitam & quæ alia solent timere inde. Falsa illa sunt; continuo natura completis augmenti vel quasi annis demensum colligit pro semine, cuius excretio hinc, seu venus, modo legitime fiat, ad sanitatem non minus, ac vlla alia res ex non naturalibus, est necessaria, ac tam in defectu, quam excessu peccari potest. Certum est nimirum, intermissam venerem, per naturæ stimulum celebrandam, causam esse melancholiæ, manix, imo & febrium sæpe ardentium, neque enim frequentius videas easdem, quam in iuuenibus, vegetis & cætera sanis.

3. *Nunquam stimulanda est venus ultra quam suppetat materia.* Valet id & de senibus cum primis, & de aliis, qui plus quam par est, hoc excretionis voluptuoso genere delectantur. Vt in feminino sexu serius ocys appetente senectute deficiunt menses: ita & in virili aliis citius, aliis tardius deficit, potentia venerea, pro temperamenti & moderationis respectu legibus & diuersitate. Alia itaque paulo ratio est habenda in hoc senum, vt magis conseruetur vigor hic venereus, quam extimuletur. Sensim sensimque tunc deficit humidum radicale, sereum scilicet, omne vero semen a sero γλαγγρόν, nutritibili & spirituoso. Frustra ergo fuerit acrioribus, piperatis sollicitare deficientia membra, & aquam, quod dicunt, ex pumice prolicere. Præstant balsamica, & calorem iuxta ac serum vigorantia, ambrata & similia. Par ratio est aliorum. Visi sunt a nimia venere tum summe debilitati, tum sanguinem ipsum tandem profundentes a cantharidibus & aliis. Nec stimulanda est *ακρωγ-αρέσεως* appetentia ultra vires, saltim in futurum, libidi-

noſa inſatiabili voluptate, nec per medicamenta. Tacemus effectus ſtimulationis huius in ſenibus extraordinarios, alio laxata potius nonnunquam, quam genitalibus inflatis.

4. *Completa aphrodiſiaca optima, incompleta minus proficua, vel aſtina.* Completa vocamus, quæ omnem abſolunt operandi vim, quæ & quantitatem & qualitatem ſeminis neceſſarii ſuggerunt & inferunt; incompleta, quæ minus, ſed alterum ſolum præſtant. Optima hinc ſunt composita, inprimis nunquam ſatis laudata chocolada, polychreſta, & ſine vlla noxa commendanda, cum primis in ſcatulis, recens, ſeu cum lacte, ſeu cum vino & ſaccharo, adde & pane triticeo pro lubitu in iuſculum aptanda. Hæc inter medicamenta alimentoſa principatum tenet, vt inter medicamenta ipſa rotulæ ſtimulantes *Mynſ.* ex ſelectiſſimis compositæ aphrodiſiacis. Eſt ſua laus electuariis, ſed pigriora paulo obſeruantur, non minus ac eſſentiæ, ſi eſſentiam cantharidum exceperis, ex conf. alkerm. ℥j. chocoladæ Ind. ℥ij. & cantharidum ℔j. cum magnanim. factam, quam aliquandiu adhibuimus; prouida tamen cura opus eſt, ne quid nimis. Officium faciunt pulueres, qualis eſt a *Platero* deſcriptus, ſed calidiores ſunt, facile intemperiem corpori ſcenerantes. Tacemus carnem gallinarum carne viperina paſtarum, quod nouimus ab illuſtriſſimo quodam Comite fruſtra adhibutum, licet ad generandum, & roborandum magis ſemen. Habent & locum opiata, ſed rarius, in ſanoribus magis, & confortandi magis voluptuoſo ſine adhibenda. Non potuimus meliorem effectum perſpicere, quam a dictis.

Senex 58. annorum deſiderans prolem a coniuge, omnibus prioribus liberis mortuis, ab aſſumptis rotulis ſtimul. *Mynſ.* extra ordinem incitatus viriliter ſe geſſit, imprægnaturus ſine dubio coniugem, ſi ipſa non cacoſchymica fuiſſet, ita vt ſtatus ex vtero erumperent non raro, ſingulari exemplo. Cauendum hinc, ne dum abgendum potius eſt ſemen, exſtimulemus, ſed ita ſtimulemus, vt ſimul reſciamus, ita reſciamus, vt ſimul ſtimulemus.

s. Aphro-

5. *Aphrodisiaca magis verno & vespertino tempore, magis etiam interna vitia.* Si quid præstandum in corpore vtriusque sexus, magis id profuerit verno adulto tempore, seu menses mouendi, seu generandi actio, seu alia curanda, calore magis vegeto, & sero tunc magis macrocosmi statui ἐργασµῶν auscultanti, licet humanum genus indefinite quocunque anni tempore, contra ac brutorum genus, nullo excepto, generationi litet. De vespertino tempore idem quoque valet, quod ipsa nox seri ἐργασµῶν in corpore faueat magis, exemplo vel dolorum noctu exacerbari solitorum, vel pollutionis nocturnæ, quod recens alimenti spirituosior pars partibus præsto sit, quicquid alii contra vespertinum tempus asserant, matutinum eligentes potius. De loco etiam applicandi externo iam diximus, interna præstant sane, quod facilius ad spiritus & humores sit via.

6. *Aphrodisiaca maleficatorum; veneficiorum & ligaturum remedia, quæ quidem impediendæ generationis causæ diabolica satis frequenter occurrit.* Duo vero huius tollendæ remedia in praxi probata sunt, (1.) *causæ ligationis proximioris debita, quæ non alia sunt, quam aphrodisiaca, ex ea ratione, quod diabolus quidem sit mille artifex, supra naturam vero, quod solius DEI est, agere non possit, vnde cum ligationem præstet mediantibus causis naturalibus, spiritus arcendo, humoribus ἐργασµὸν seminalem demendo, ita vt effectus sit naturalis, patet, quæcunque huic producto impedimento, licet a subtiliori magistro, sunt contraria effectui suo, priorem illum tollere.* Nec minus enim Deus permittit, imo longe magis, agere medicamenta naturalia, quæ debent & possunt, quam diabolo, vt sufflaminet actionem seruando humano generi destinatam. Præstant id essentia satyrionis, aliaque iam memorata, tum sola, tum cum essentia hyperici balsamica mixta. Testatur id experientia sua *Langius comm. in Fabr.* vbi si a ligatione diabolica seu maleficiis profectus fuerit infaustus iste languor, superstitiosa serio auersatum se scribit aliquoties, imo cum præsentissimo successu & virilis potestatis indubitata resti-

tutione, essentiam satyrion. & fl. hypericon. ita, vt vtriusque 3j. acciperetur pro vna dosi, in haustu vini maluatici ante ortum solis porrexisse, addens, ipost ortum solis vel ante occasum nil operari essentiam hyperici. Assertum hoc est ipsius *Paracelsi l. i. de reb. natur. c. 5.* quod totum agit de hyperico seu perforata; vbi p. 1049: scribit, sumendam esse non post meridiem, nec noctem, sed sub ortum solis, in aurora, seu diluculo. Ratio huius circumstantiæ quoad tempus antelucanum, eo solum danda, esse remedia contra fascinum, non æque patet, nisi dicamus corpus humanum tunc, post digestionem peractam, aptissimum esse, vt liberetur ab extraneo hoc vinculo, quod eodem etiam tempore semen magis turgidum sit, neque enim alio tempore, fere pollutiones eueniunt, quam hora 2. vel 3. post mediam, noctem. Dato ergo tunc medicamento *ὄργασμος* ille magis se exerit, addito hoc robore & stimulo. Nos & hac sumus vsi, & inprimis iam laudatis restitimus non paucos.

Typographus quidam Erfordiensis alioqui saluus & vegetus celebratis nuptiis, cum iam in thalamum sponsa petita veniret, sentit se alienatum a se ipso, ligatum & impotentem. *Tentantur varia, sed frustra. Consulti propinamus aliquot doses chocoladæ, aliquot item rotularum stimul. Mynf.* Curatur feliciter, quod euentus probauit, nam peractis nouem mensibus pater salutatus est primum, & hinc aliquoties. Consiliarius quidam idem experitur infortunium. Occulit id primo præ pudore, victus tamen iusto dolore & desiderio rem nobis exposuit, adhibentur eadem, liberatur extemplo. Suasimus etiam iisdem eluisionem genitalium cum decocto fl. aquileg. & hyperici.

Hæc vt verissima sunt & probatæ experientiæ, ita (2.) quoque non minus conueniunt, quæ irrisioni & ludibrio fatinæ debentur, ridicula licet, modo non superstitiosa. Sic mictio super scopas recentes, per anulum sponsalem, aliaque huc faciunt. Quidam ligatus non solum funeratam partem, qua vir erat sentit, sed & simul insignem anxietatem, altera nuptiarum die exponit id amicis, suadent, vt asserem coemat, & cuneum remanentem a ramo arboris, cuneo excutiat, & per
fora:

foramen illud vrinam mittat. Dicitur, factum restituitur.

Inter experimenta *Michaelis* probatiora refertur & hoc, ad virilitatem nequitiā ademptam restituendam: Limetur cornu hirci in cuspide extrema, donec ob exquisitum sensum brutum id minus ferre videatur, propinetur ægro. *Schmuckius* iubet ori lucii piscis immittere vrinam, piscemque in aquam dimittere, *l. de curat. morb. magnet. mag. p. 58.* vbi & alia habet. Inprimis vero nouimus contigisse *Freibergæ Hermundurorum*, vt, dum ligatus remedium quærit, oblata fuerit herba, quam cum vrina propria affusa coqueret; inter coquendum venit vetula, autor maleficii, qua plagis excepta ægro potentia sua rediit. Herbam hanc nominat & processum describit *Carl. Richter* *Tr. de morb. a fascin. p. m. 238.* nempe iubet recipere vrinam ægri q. f. per tres v. g. vices emissam, antirrhini tert. *Matthiol. m.* coquere eadem simul in olla noua, operculo tecta, ita enim breui venturum maleficum, vbi & alia plura præmittit, inprimis vnguentum ex visco colurno pro inunctione genitalium &c. Hæc, inquam, nosse consultum est & medico, ita vero in vsum trahere, ne superstitio vlla in ipsum cadat. Admitti possunt, quæ superbum spiritum illudant; non quæ pactum implicitum alio nouo soluant.

7. *Aphrodisiaca pro temperamentorum diuersitate varianda.*

Conueniunt in genere magis frigidis & humidis, quam exsiccis, speciatim vero alia iisdem ancillantur, hanc temperiem respicientia. Regula hinc eximia est *Ang. Sala p. m. 110.* qui obeso humido & molli sunt corporis habitu, prius per cathartica & sudorifera, dietam & exercitia corpus ad vsum venenis disponi debere; contra exsanguis, squallidi, melancholici, vel longo morbo confecti sola dieta humectante & restaurante prius corroborati aphrodisiaca sumere possunt. Id quod ipsum etiam suo modo de sterilitate muliebri curanda valet.